

“ఉచిత గురుకుల విద్య ఫౌండేషన్” ద్వారా విలువలు, నైపుణ్యాలతో కూడిన విద్య ఉచితంగా + సులభంగా + ఆకర్షణీయంగా + నాణ్యతతో కూడి అందించే సేవా కార్యక్రమంలో భాగంగా ఈ పుస్తకాన్ని భారత ప్రభుత్వపు వెబ్ సైట్(డిజిటల్ లైబ్రరీ అఫ్ ఇండియా) నుంచి సేకరించి అందిస్తున్నాము. ఇందుకు మేము వారికి కృతజ్ఞత తెలియచేసుకుంటున్నాము.

సాయి రామ్ వారి సేవల విస్తరణలో భాగంగా ఈ ఫౌండేషన్ స్థాపించబడినది. ఈ స్వచ్ఛంద సంస్థ ద్వారానే అన్ని సేవలు అందించబడును. ఇటువంటి పుస్తకాలు మీరు వ్రాసినట్లయితే (లేక) సేకరిస్తే మాకు తెలియచేయండి. మేము ప్రతి విద్యార్థికి ఉచితంగా అందేలా చేస్తాము, తద్వారా ఉన్నత విలువలు, నైపుణ్యాలు కలిగిన విద్యార్థులను మన దేశానికి అందించవచ్చు. మాతో కలిసి నవ భారత నిర్మాణ కార్యక్రమంలో పనిచేయుటకు, భాగస్వామ్యం అగుటకు ఆసక్తి ఉంటే సంప్రదించగలరు.

ఈ గ్రంథాలను ఉచితంగా ఆన్ లైన్ లో చదువుటకు, దిగుమతి(డౌన్లోడ్) చేసుకొనుటకు గల మార్గాలు:

- 1) భారత ప్రభుత్వపు వెబ్ సైట్: <http://www.new.dli.ernet.in>
- 2) ఉచిత గురుకుల విద్య ఫౌండేషన్ వెబ్ సైట్ : www.freegurukul.org
- 3) సాయి రామ్ వెబ్ సైట్ : <https://sites.google.com/site/sairealattitudemanagement>
- 4) మొబైల్ ఆప్: Free Gurukul

గమనిక: భక్తి,జ్ఞాన,ధర్మ ప్రచారార్థం ఉచితంగా eBook రూపంలో భారత ప్రభుత్వపు డిజిటల్ లైబ్రరీ సహాయంతో ఇవ్వడం జరిగింది. ఇది లాభార్జన దృష్టిలేని ఉచిత సేవ. ఈ సేవలో అంతర్జాలంలోని(ఇంటర్నెట్) లైసెన్సు / కాపీరైటు అభ్యంతరాలు లేనివి అనుకొన్న పుస్తకాలను గ్రహించటం జరిగినది. అనుకోకుండా ఏవైనా అభ్యంతరకరమైనవి ఉన్నచో మాకు తెలుప మనవి, వాటిని తొలగించగలము అని మనవి చేసుకొంటున్నాము.

Website: www.freegurukul.org

Mobile App: Free Gurukul

email: support@freegurukul.org

Facebook: www.facebook.com/freegurukul

Help Line / WhatsApp: 904 202 0123

“ మన లక్ష్యం: విలువలు, నైపుణ్యాలతో కూడిన విద్య అనేది ఉచితంగా + సులభంగా + ఆకర్షణీయంగా + నాణ్యతతో కూడి అందరికీ అందించబడాలి “

ఉచిత గురుకుల విద్య ఫౌండేషన్ – Free Gurukul Education Foundation

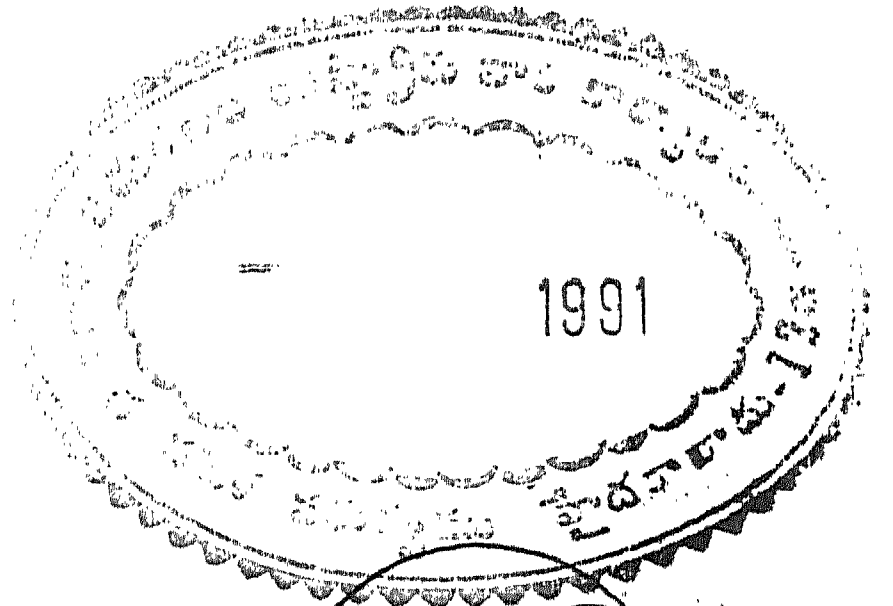
సర్వం పరమాత్మ పాద సమర్పణమస్తు

Acc. No: 16772

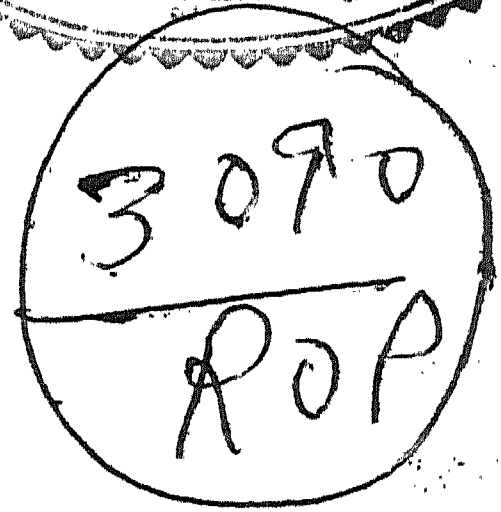
మొత్తం

జొమ్మల రమాయం

354
1-91

పురాణపండ్ రంగనాథ్

నవరత్న బుక్ సెంటర్
పిలూరురోడ్, విజయవాడ-2.

రామాయణ కద్రాకమం

అక్షర దీపం

పాయస కలశం

బల, అతి బల

విరిగిన విల్లు

సీతా కళ్యాణం

చేదు మాటలు

గంగ దాటారు

భరతుని నిరాహార దీక్ష

రాక్షస సంహారం

కపట నన్యాసి

శబరి

అగ్నిసాక్షిగా

వారి వధ

లంకా దహనం

రామునితో స్నేహం

వంతెన

రావణ వధ

రామ రాజ్యం

కుశలవులు

రామాయణ విజ్ఞానం

354
1291

బాలానంద

బొమ్మల రామాయణం

అక్షరదీపం

రామాయణం రాముని కథ.

రాముడు ధర్మస్వరూపుడు. ఒక సాధారణ మానవునిగా, ఈ విశాల భూమండలాన్ని ఏలిన చక్రవర్తిగా, లక్ష్మణాదులకు అన్నగా, జానకిదేవికి భర్తగా, కౌసల్యామాతకు కుమారునిగా, సుగ్రీవాదులకు స్నేహితునిగా, ఆంజనేయాదులకు ఆరాధ్య దేవునిగా రాముడు తను చేయవలసిన పనులను, నెరవేర్చవలసిన కర్తవ్యాలను త్రికరణ శుద్ధితో నిర్వహించాడు. అందుకే “రామో విగ్రహవాన్ ధర్మః” అని లోకం చేయెత్తి మ్రొక్కింది. ప్రపంచం ఆయన దివ్య చరిత్రను వేనోళ్ళ గానం చేసింది.

ఉత్తరాన హిమాలయాల నుంచి, దక్షిణాన రామేశ్వరం వరకు, తూర్పున కటకం నుంచి పశ్చిమాన అటకం వరకు విస్తరించిన సుషకాల భారతదేశంలోని అన్ని వర్గాల ప్రజలు, అన్ని వర్గాల జనులు రాముడిని కొలుస్తారు. రామాయణం భారతీయుల సాంస్కృతిక యేకత్వానికి సాహితీవారధి.

అటువంటి రామాయణాన్ని ఆదికవి వాల్మీకి సంస్కృతంలో వ్రాశాడు. ఆయన రామకథను వ్రాసేకాలం వరకు సంస్కృత భాషలో కావ్య సాహిత్యం ఉద్భవించలేదు. అందుకే రామాయణం “ఆదికావ్యం” అయింది. వాల్మీకి “ఆది

కవి" అయాడు. అక్షరోపాసకులకు ప్రాతఃస్మరణీయుడయాడు. కవితా శాఖను అధిరోహించి రామకథా గానం చేసిన కవికోకిల వాల్మీకి. వాల్మీకి లేని రామాయణం లేదు. రామాయణం లేనిదే రాముడు లేడు. రాముడు లేని భారతజాతి లేదు. ఇలా వీరు భారతీయుల నిజ జీవితంతో పడుగు పేకలుగా అల్లుకుపోయినారు. మంచి పరిపాలనకు రాముడే ఉదాహరణ. ఆదర్శవంతుడైన అన్నకు రాముడే ప్రతిరూపం. శీలవంతుడైన భర్తకు రాముడే సాకారం. మాట నిలుపుకొనే స్నేహ ధర్మానికి రాముడు విగ్రహరూపం. నమ్మి కొలిచిన వారి ఆపదలు గట్టెక్కించే ఇలవేలువు శ్రీరామచంద్రుడే. అడి తప్పని ధర్మనిరతుడు రాముడు.

ఇన్ని ధర్మాలకు ప్రోది అయినవాడు కనుకనే రామునికథ నాటికి నేటికి యింటింటా మననం చేయబడుతోంది. ప్రతి మనిషి హృదయంలో "రామనామదీపం" కాంతులీనుతోంది.

ఇంతగా మానవ జీవితాలను ప్రభావితంచేసిన ఈ రాముడెవరు? ఎప్పటి వాడు? రామాయణం జరిగిందా? లేక కట్టుకథా? ఇలాంటి ప్రశ్నలూ లేక పోలేదు. వాటికి రక్షరకాల సమాధానాలూ రాకపోలేదు.

వాల్మీకి రామాయణం వ్రాశాకనే రామకథ జరిగిందని కొందరు అంటున్నారు. ఇరవై నాలుగవ మహాయుగంలో త్రేతా, ద్వాపరయుగ సంధి కాలంలో రాముడు అవతరించాడని మరికొందరు అంటున్నారు. నాలుగుయుగాలు కలిస్తే ఒక మహాయుగం. కృత, త్రేతా, ద్వాపర, కలియుగాలు నాలుగు అని మనకు తెలుసు. వేటువంటి నాలుగుయుగాలు కలిస్తే ఒక మహాయుగం అటువంటి 2కి మహాయుగాలు గడిచాక, ఇరవై నాలుగవ మహాయుగ పరిభ్రమణంతో త్రేతా, ద్వాపరయుగాల సంధి సమయంలో యీకథ జరిగింద

ఉపకరిస్తాయనేది పరిశీలించాలి. ఆప్పుడే రామాయణ కావ్య సార్థకం అవగతం అవుతుంది.

రామాయణ కథ “బాల, అయోధ్య, అరణ్య, కిష్కింధ, సుందర, యుద్ధ, ఉత్తర” అని యేడు కాండలు. మొత్తం రామాయణం శ్లోకాలు 24 వేలు. అనంతర కాలంలో దాదాపు యాభైనాలుగు ఆర్షరామాయణాలు అవతరించాయి. ఆయా కాలాలలో కవులు, ఋషులు తమతమ భావనాపటిమను, కల్పనిత సామర్థ్యాన్ని మేళవించి మూల కథలో మార్పులు, చేర్పులుచేసి వాటిని వ్రాశారు అవన్నీ సంస్కృత రామాయణాలే. అధ్యాత్మ రామాయణం, అగ్ని వేళ రామాయణం, ఆనంద రామాయణం, ఆశ్చర్య రామాయణం మొదలైనవి ఆర్ష రామాయణాలు. మహాకవి తులసీదాసు హిందీలో “రామ్చరిత-మానస్” పేరిట రామకథను అద్భుతంగా వ్రాశాడు. తెలుగులో తిక్కన నిర్వచనోత్తర రామాయణం భాస్కర రామాయణం, మొల్ల రామాయణం, రంగనాథ రామాయణం, కంకంటి పాపరాజు వ్రాసిన రామాయణం ప్రసిద్ధమైనాయి. అవన్నీ పద్యకృతులు.

ఆధునిక కాలంలో శ్రీపాద కృష్ణమూర్తిశాస్త్రిగారు పద్య రామాయణం వెలయించారు. విశ్వనాథ సత్యనారాయణగారు “రామాయణ కల్పవృక్షం” వ్రాసి “జ్ఞానపీఠ్” బహుమతిని పొందారు. మరెందరో పండితులు వచనంలో రామాయణం వ్రాశారు. అందరికీ వాల్మీకి రామాయణమే మూలాధారం. ఇలా ప్రాతఃస్మరణీయులైన సాహితీ విదులందరికీ చిరపూజితుడైన వాల్మీకికి నమస్కరించి యిత రామాయణం కథ చెప్పుకొందాం.

వాల్మీకి గోకిల

యుగ

విడిచిపెట్టేవాడు కాదు. ఆయనకూడా అతడిపట్ల యెంతో వాత్సల్యంతో ఉండేవాడు. గురువుగారి ఆంతర్యాన్ని బట్టి భరద్వాజుడు సంచరిస్తుండేవాడు. శిష్యుని అభిమతాన్ని గుర్తించి వాల్మీకి జ్ఞానవిద్యాబోధ చేస్తుండేవాడు.

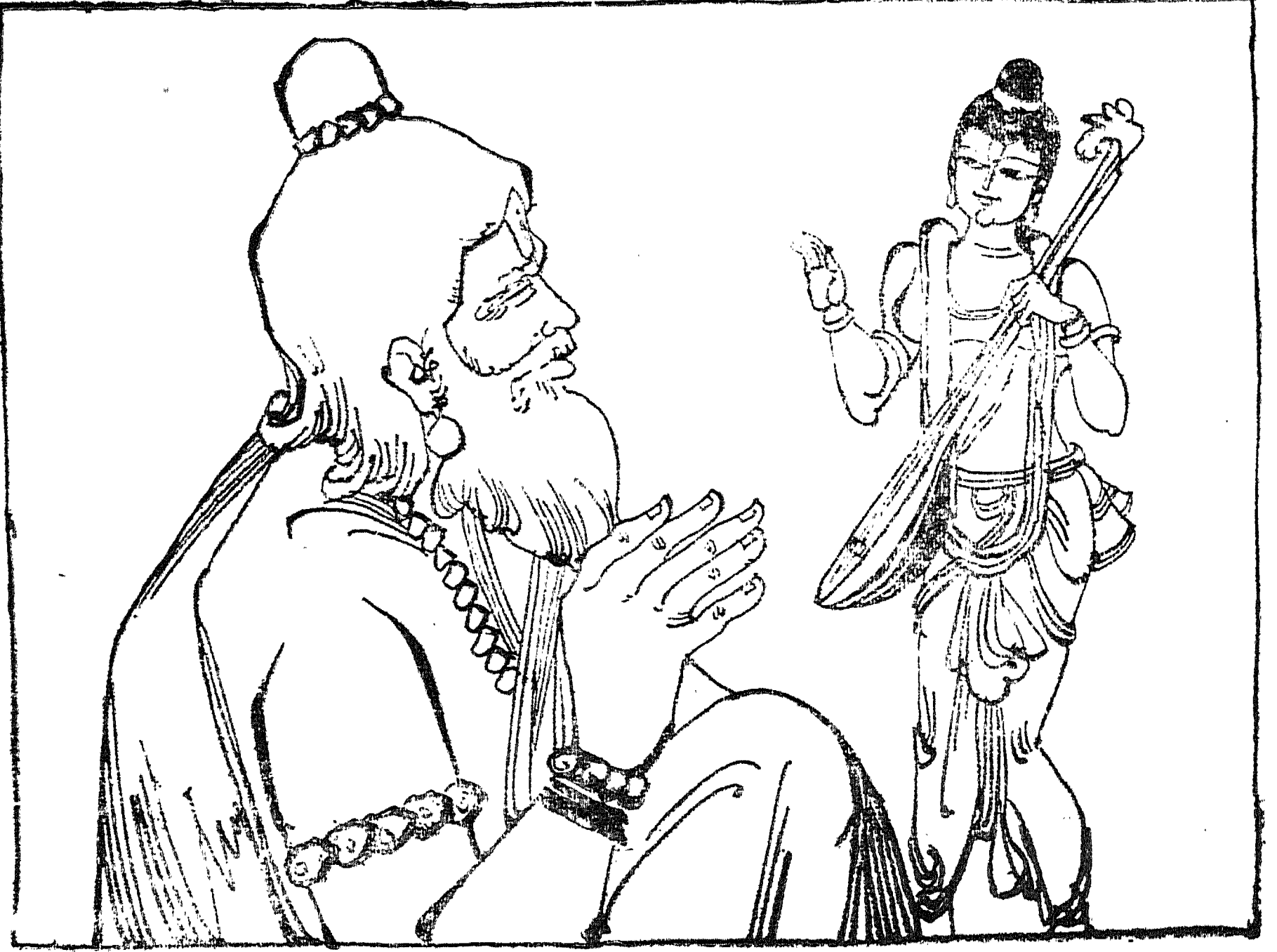
సూర్యోదయానికి ముందే నిదురలేవడం, కాలకృత్యాలు తీర్చుకొనడం కొంతసేపు తపశ్చర్య, ఆ పిదప వేదాంతం పాఠం, అపై అడవిలో తిరిగి ఆహారం సంపాదించుకొని, దొరికిన కంద, మూల ఫలాలతో ఆకలి తీర్చుకొనడం, మరల శాస్త్రాధ్యయనం, సాయంనంద్యావిధి, రాత్రిపూట దర్శన పఠనం-ఇది మున్యాశ్రమాలలో నిత్యకృత్యం. ఈ క్రమానికి విఘాతం ఎన్నడు వచ్చేదీకాదు. ఆనాటి రుష్యాశ్రమాలు విద్యాబోధన కేంద్రాలు. శాస్త్రాధ్యయన నిలయాలు. ఇంచుమించు ఈనాటి విశ్వవిద్యాలయాలకు అవి సరిపోతాయి.

ఈ విధంగా అశేష శిష్యకోటికి వాల్మీకి కులపతి. ఒకనాడు ఆయన భరద్వాజుడు వెంటరాగా అడవిలో నడిచివెడుతున్నాడు. ఒకచోట చెట్టుపై రెండు క్రౌంచ పక్షులు సరదాలాడుకొంటున్నాయి. వాటిలో అన్యోన్య దాంపత్యం, మాలిన్యంలేని ప్రేమ, జంటవిడువని ఆరాధనా, అవి చూడ ముచ్చటగా ఉన్నాయి. వాటి కలకూజితం వీనుల విందుగా వుంది.

ఇంతలో ఒక కిరాతుడు సేటు వచ్చాడు. క్రౌంచ పక్షులలో ఒక దానిని గురి చూశారు. బాణం వదిలాడు. మగపక్షి గిలగిల తన్నుకొని విలవిల ఆర్తనాదం చేసి నేలకూలి ప్రాణాలు వదిలింది. అడపక్షి శోకానికి అంతేలేదు.

ఆ దృశ్యాన్ని చూసిన మహర్షి వాల్మీకి హ

నీత ప్రజ్ఞుడు. రావణాది దుష్ట రాక్షసుల్ని వధించి లోకానికి సుఖ. శాంతులు ప్రసాదించిన అవతారమూర్తి. అటువంటి మహనీయుని దివ్యచరిత్ర వ్రాసి అక్షర తపస్వివి కమ్ము.”

వాల్మీకి! నారదుని హితవు

నారదుని మాటలకు వాల్మీకి ముందు సంకోచించాడు. తనకంత సామర్థ్యం ఉన్నదా అని అనుమానించాడు. రామకథను మననం చేసుకొంటూనే ఆశ్రమం చేరాడు. భరద్వాజునితో మాటలాడాడు.

ఇంతలో అక్కడ బ్రహ్మ ప్రత్యక్షం అయ్యాడు. వాల్మీకి చతుర్ముఖునకు

వందనమాచరించాడు. తన అశక్తతను వెల్లడించబోయాడు. అప్పుడు బ్రహ్మ వాల్మీకిని వారించి యిలా అన్నాడు.

“మహర్షి! అంతర్ముఖుడవై యిన్నాళ్ళు చేసిన తపస్సు అంతా ఒక ఎత్తు ఇక నువ్వు వ్రాయబోయే రామాయణం అంతా ఒక ఎత్తు. ఆ కావ్య రచనతో నువ్వు అక్షర యశస్సును ఆర్జిస్తావు. సందేహించకు. నారదుడు చెప్పినట్లు రామ కథను నువ్వు కావ్యంగా వ్రాయగల సమర్థుడివి. ఈ కావ్య రచనతో నువ్వు దేవ, పితృ, సమాజ రుణాలు తీర్చుకొన్న వాడవవుతావు. ఎలాగంటే రాముడు దేవతా మూర్తి. ఆయన కథ వ్రాయడం దేవరుణ విముక్తికి మార్గం. కావ్యరచనతో నువ్వు ఆర్జించే కీర్తివల్ల పితృరుణం తీరుతుంది. సందేహించక రామకథను వ్రాయి.”

బ్రహ్మ యిలా వాల్మీకికి హితవు చెప్పి, ఆయనచే కావ్యరచనకు అంగీకరింపజేసి మాయమయ్యాడు.

తరువాత వాల్మీకి ప్రతిరోజు శ్లోకాలు చెప్పగా, భరద్వాజుడు వ్రాశాడు. అదే రామాయణం అయింది. వాల్మీకి కవికోకిల అయ్యాడు. ఇక రామకథ చెప్పుకొందాం.

బాలకాండ

ఉత్తరం యత్సముద్రస్య
హిమాద్రచ్చైవ దక్షిణమ్!
వర్షంతం భారతం నామ
భారతీ యత్ర సంతతిః ।

నముద్రానికి ఉత్తర దిక్కు, హిమాలయ పర్వతాలకు దక్షిణ దిక్కు ఎల్లలుగా ఉన్న దేశం భారతదేశం. ఇక్కడి ప్రజలను భ

పేరు ప్రతిష్ఠలు తెచ్చినవారు సూర్యవంశరాజులు. ఈ వంశంలో మొదటివాడు వైవస్వత మనువు. అతడు స్మృతిని వ్రాసి, మానవజాతికి సామాజిక, ఆర్థిక, రాజకీయపరమైన కట్టుదిట్టాలు చేశాడు. మనుస్మృతి ఆనాటి రాజ్యాంగం అని స్థూలంగా చెప్పవచ్చు.

అనంతకాలంలో ఎండరో సూర్యవంశ రాజులు మనదేశాన్ని పాలించారు. హరిశ్చంద్రుడు, దిలీపుడు, రఘు మహారాజు ఈ వంశస్థులే. రఘు మహారాజు పేరున యీ వంశం “రఘువంశం” అని పేరు గాంచింది.

అటువంటి దివ్య చరిత్రగల రఘువంశ చక్రవర్తులలో దశరథుడు అనే పేరు సార్థకం అయింది.

సరయానదీ తీతానగల అయోధ్య రాజధానిగా ఆయన పరిపాలన సాగిస్తున్నాడు. ఆయనకు ముగ్గురు భార్యలు. వారి పేర్లు కౌసల్య, సుమిత్ర, కైక. ఆయన హితాన్నికోరి సకలశాస్త్ర మర్యాదలు తెలిసిన పురోహితులు ముగ్గురు ఉండేవారు. వారి పేరు వశిష్ఠుడు, వామదేవుడు, జాబాలి. వీరిలో వశిష్ఠుడు రఘు వంశానికి కుల గురువు. ధర్మా ధర్మ నిర్ణయం చేయగల న్యాయశాస్త్రవేత్త వామదేవుడు. జాబాలికూడా అంతటివారే. వీరి ముగ్గురి సూచనలు, హితవచనాలు దశరథునకు రాజ్య కార్యనిర్వహణలో ఎంతగానో ఉపకరిస్తున్నాయి.

అయోధ్యా రాజ్యానికి ఎనిమిదిమంది మంత్రులు. వారిలో సుమంత్రుడు పేరెన్నికగన్నవాడు. వారందరూ రాజసీతి కోవిదులే. రాజ్య సంరక్షణలో చతురో పాయాలు ప్రయోగించగల నిపుణులే.

బాధ. రఘువంశం అంతరించిపోతుందన్న వేదన చివరకు ఒకనాడు మంత్రి, పురోహితులతో సంప్రదించాడు. అశ్వమేధయాగం చేయాలని నిర్ణయించారు.

అందుకు తగిన ఏర్పాట్లు పూర్తి అయ్యాయి. శుభలక్షణాలు గల గుర్రాన్ని వదిలారు. దానివెంట నైన్యం వెళ్ళింది. సంవత్సరకాలం అది దేశదేశాలు తిరిగి అయోధ్య చేరింది. ఇక యాగం ప్రారంభం కావాలి. ఆ ఏర్పాట్లు ఖదుగుతున్నాయి.

వై కుంతలో...

మానవలోకపు కాలమానం ప్రకారం అది ఇరవై నాలుగవ మహాయుగ పరిభ్రమణ కాలంలో త్రేతా, ద్వాపరయుగ సంధికాలం. ఆ కాలంలో రావణాసురుడు జన్మించి, లంకానగరం రాజ్యంగా చేసుకొని విజృంభించాడు. పరమ శివభక్తుడై ఆర్యులను హింసించసాగాడు. అతడి ఆగడానికి సజ్జనులు ఘూర్జిలారు. దేవతలు భయకంపితులయ్యారు. నవగ్రహాలు అతను చెప్పినట్లు వినే దశ దాపురించింది. అష్టదిక్పాలురు, నవనిధులు, కులపర్వతాలు, సప్త సముద్రాలు అతని చేతి ఆజ్ఞలకు శిరసు వంచి, సంచరించే స్థితికి దిగజారాయి. మదోన్మత్తుడైన రావణుని గర్వం అణచగలవాడే లేకపోయాడు.

అప్పుడు దేవతలు, బ్రహ్మను వెంటబెట్టుకుని వై కుంతానికి వెళ్ళారు. శ్రీమన్నారాయణుడు శేషపాన్నుపై పరుండి యోగ నిద్రలో ఉన్నాడు. మహాలక్ష్మి ఆయన పాదాలు ఒత్తుతున్నది. దేవతలు ఆ దివ్య మంగళ స్వామిని ప్రార్థించి ఇలా అన్నారు.

నంహరించి భూదేవిని ఉద్ధరించావు. వామనమూర్తివై ప్రభవించి బలిని పాతాళానికి త్రొక్కి దేవతలను కాపాడావు. పరశురాముడివై వుట్టి బల గర్వితులైన రాజుల గర్వం అణిచావు. ఇప్పుడు రావణునివల్ల బాధలు పడుతున్న మమ్ము కాపాడు.”

దేవతల మొరవిని శ్రీహరి యేమీ మాట్లాడలేదు. కాని బ్రహ్మ వైపు సాఖిప్రాయంగా చూశాడు. అప్పుడు బ్రహ్మ దేవతలతో యిలా అన్నాడు :

“దేవతలారా! శ్రీహరి మనపై కరుణించాడు. ఆయన మానవ అవతారం యై త్తనున్నాడు. దీనికి కారణంలేకపోలేదు. ఘోరమైన తపస్సు చేసిన రావణుడు దేవతలవల్ల తనకు ప్రాణాపాయం లేకుండా చేయమని కోరాడు తప్ప మానవుల వల్ల అపాయం ఉంటుందని వూహించలేకపోయాడు. అందుచేత శ్రీ మహావిష్ణువు భూలోకంలో రామావతారం యై రాక్షస సంహారం చేయాలని సంకల్పించాడు. మీరందరూ మీ మీ అంశలతో మానవులుగా జన్మించండి, నేను నా అంశతో జాంబ వంతునిగా అవతరిస్తాను.

బ్రహ్మ మాటలు విని దేవతలు నంతోషించారు. తమ కష్టాలు గట్టెక్కే నమయం రానున్నదని తృప్తిపడ్డారు. వాయువు అంశచే అంజనీ దేవియందు ఆంజనేయుడు జన్మించాడు. సూర్యుడి అంశచే సుగ్రీవుడు, ఇంద్రుని అంశతో వాలి, దేవశిల్పి మయుని అంశతో నలుడు జన్మించారు.

ఇలా భూలోకంలో ధేవవిభూతి మనరూపంలో సంచరిస్తున్నది. మహా విష్ణువు అవతరించే శుభఘడియకై అందరూ నిరీక్షిస్తున్నారు. ఆ సమయం రానే వచ్చింది. అదే దశరథుని పుత్రకామేష్టి ముహ

~~~~~

దూరదృష్టితో సుమత్రుడు చేసిన సూచనను దశరథ మహారాజు ఆమోదించాడు. వెంటనే లేఖ వ్రాయించి రోమపాద మహారాజుకు పంపారు. త్రికాలవేత్త అయిన రుష్యశృంగుడు రామావతారానికి తనవంతు కర్తవ్యాన్ని పూర్తిచేయాలని సంకల్పించి, శాంతాదేవితో సహా అయోధ్యకు వచ్చాడు.

దశరథుడు దివ్యజ్ఞాన సంపన్నుడైన రుష్యశృంగునికి గౌరవాదర పురస్కరంగా స్వాగత, సత్కారాలు చేశాడు.

ఆ వేదవిందుని సూచనా, సలహాలను అనుసరించి పుత్రకామేష్టికి ఏర్పాట్లు పూర్తి అయ్యాయి. దశరథుడు కర్త అయ్యాడు. రుష్యశృంగుడు అధ్వర్యుడు అయ్యాడు. వశిష్ఠుడు బ్రహ్మస్థానం అలంకరించాడు. ఉదాత్త, అనుదాత్త స్వర విశారదులయిన వేదవేత్తలు ఉద్గాలయారు. వారు ఉచ్చైస్వరంతో “రుక్”లు గానం చేసి వోజోదాతలైన దేవతల్ని ఆ వాహనం చేస్తున్నారు. దశరథుడు, కౌసల్య, సుమిత్ర, కైకేయితో శ్రద్ధాభక్తులతో యజ్ఞం నిర్వహిస్తున్నాడు.

యజ్ఞం ఆఖరు రోజున యజ్ఞ పురుషుడు అగ్నిగుండం నుంచి అవతరించాడు. అతని చేతులలో బంగారు కలశం ఉంది. ఆ యజ్ఞపురుషుని చూచి అందరూ ఆనంద పరవశులయారు. దశరథుని సంతోషానికి మేరలేదు. రుష్యశృంగుని కనులలో యజ్ఞనిర్వహణ సాఫల్యదీప్తి వెలుగుతోంది.

యజ్ఞపురుషుడు అందరినీ ఆశీర్వదించి, చేతిలోని బంగారు ప

వతులయారు. వారి ఆనందానికి అంతులేదు. దశరథుని తృప్తికి సీమలు లేవు వశిష్ఠునిలో దివ్యానందం వెల్లివిరిసింది.

దశరథ మహారాజునకు సంత కలుగుతుందని అయోధ్యానగరమే పులకించినది.

రాజులకు ఆయా మాసాలలో చేయవలసిన ఉపచారాలను, దోహదక్రియలను చేయించాడు దశరథుడు. వారు స్వాదు, మధుర, దివ్యగుణ రసభరితా లైన ఆహారం స్వీకరించి, గర్భస్థ శిశువుల పరిపూర్ణ వికాసానికి తగు జాగ్రత్తలు వహించారు.

నలుగురు చంద్రులు

కాలచక్రం పరిభ్రమించింది. వసంతకాలం వచ్చింది. అది చైత్రమాసం. శుక్లపక్షం, నవమితిథి, పునర్వసు నక్షత్రం, భూలోకంలోని నదీనదాలు ప్రశాంత ప్రభలతో ప్రవహిస్తున్నాయి. తూర్పుగాలులు, పడమటి గాలులు కూడా యెటువంటి వుత్పాతాలు లేకుండా ప్రసరిస్తున్నాయి. కులపర్వతాలు వింత కాంతిని వెదజల్లుతున్నాయి. ఎనిమిది దిక్కులలోనూ దివ్యతేజస్సు వెలుగొందుతోంది. సాధు పురుషుల హృదయాలు శుభోదర్కఘడియను సూచిస్తున్నట్లున్నాయి. వారి మనస్సులలో యెటువంటి వైకల్యం లేదు.

అటువంటి శుభసమయాన కౌసల్యాదేవికి సుఖవ్రసవం అయింది. ఆకాశం నుంచి చంద్రుడే దిగి వచ్చాడా అన్నట్లు నీలిమేఘచ్ఛాయతో నిగనిగలాడుతున్న శిశువు జన్మించాడు. కైకేయికి కూడా అదే రూపురేఖలు గల శిశువు జన్మించాడు. సుమిత్రకు కవలలు జన్మించారు

ఆ సమయంలో ప్రతీహారి వచ్చి “విశ్వామిత్ర మహర్షి వచ్చారని” చెప్పి వెళ్ళాడు. దశరథుడు వెంటనే మంత్రులు, పురోహితులను వెంట బెట్టుకుని విశ్వామిత్రునకు యెదురేగి, సకలవిధ రాచమర్యాదలతో స్వాగతం పలికాడు. సత్కారం చేశాడు. పుచితమైన ఆసనంపై ఆ రాజుని కూర్చుండబెట్టి వినయాంజలి ఘటించి “తమ ఆజ్ఞ! నే నేమి చేయదలవాడను” — అని అడిగాడు.

అప్పుడు విశ్వామిత్రుడు యిలా అన్నాడు.

“దశరథా! లోకక్షేమాన్ని ఆశించి నేను ఒక యాగం తలపెట్టాను. కాని ఆ యాగాన్ని రాక్షసాధములు భంగంచేస్తున్నారు. ఆ దుష్ట రాక్షసుల్ని చంపడానికి రామలక్ష్మణుల్ని పంపించు.”

రాజుర్ని మాటలకు దశరథుడు కంపించినాడు. నిండా పదారేళ్ళు నిండని ఆ పసివారిని సకల మాయావిద్యా విశారదులయిన రాక్షసులను చంపడానికి యెలా పంపగలను ? లేక లేక కలిగిన యీ సంతానాన్ని దుష్టరాక్షసులకు చేజేతులా ఎలా బలిపెట్టగలను? ఇలా బాధపడ్డ దశరథుడు యిలా అన్నాడు.

“విశ్వామిత్ర మహర్షి! నా కంటిపాపలుగా చూసుకొంటున్న ఈ రఘువంశదీపకులను పంపలేను. నేనే వచ్చి రాక్షసుల్ని సంహరిస్తాను. లేదా లక్షోప లక్షల సైన్యాన్ని పంపిస్తాను. నా అశక్తతను మన్నించండి”.

దశరథుని మాటలతో విశ్వామిత్రుడు ఆగ్రహించాడు. “మహారాజా ! ఋషులు అడిగినది యివ్వడం రఘువంశాచారం. ఆ కుల మర్యాదను ప

అక్కడనుంచి విశ్వామిత్రుడు ముందు నడువగా వెనక రాముడు, లక్ష్మణుడు అనుసరించారు. రాశ్మనక, రప్పలనక ముళ్ళనక వారు నడిచి వెళుతున్నారు. జనపదాలుదాటారు. కొండపల్లెలు నడిచారు. ఇసుక బాటల వెంట అడుగులు వేశారు. రాలబాటలమీద అంగలు వేశారు. అరణ్యమార్గంలో ప్రవేశించారు.

పాలరాతి భవనాలలో, సుతిమెత్తని తివాచీలపై నడవవలసిన ఆ రాజకుమారులు ముళ్ళు గుచ్చుకొన్నా, రాళ్ళు తగిలి రక్తం స్రవించినా లెక్కచేయక విశ్వామిత్రునివెంట నడుస్తున్నారు. వారిలో కర్తవ్యదీక్ష కనిపిస్తోంది.

అలా నడిచి,నడిచి వాట ఒకరాత్రి ఒక నదీతీరాన ఒక ఆశ్రమం చేరారు. అక్కడ విశ్రమించారు. సూర్యోదయానికి ముందు విశ్వామిత్రుడు లేచి, రామ లక్ష్మణుల్ని లేపాడు. వారు కాలకృత్యాలు తీర్చుకొన్నారు. ఆశ్రమవాసులు పెట్టిన ఫలాలు తిన్నారు. పుట్టతేనె త్రాగారు. విశ్వామిత్రునికి ఎదురుగా కూర్చున్నారు. అప్పుడు విశ్వామిత్రుడు వారితో యిలా అన్నాడు.

“చిరంజీవులారా ! ఇంకొంచెం దూరం ప్రయాణిస్తే నా ఆశ్రమంవస్తుంది. అయితే ప్రయాణం దుర్గమమైన అరణ్య మధ్యంలో జరుగుతుంది. అంతేకాక యికపై మీరు నిర్వర్తించవలసిన పనులు కష్టమైనవి. ఆహారం నిద్రాదులకు అవకాశం వుండదు. కనక మీకు “బల—అతి బల” అనే విద్యలు పుపదేశిస్తాను వీటి వల్ల మీకు అకలిదప్పులు వుండవు. శ్రమవుండదు, శరీరం శుష్కించరు.”

ఈ మాటలు చెప్పి విశ్వామిత్రుడు వారిరువురికి ఆ విద్యలు పుపదేశించాడు. అక్కడనుంచి ముగ్గురు ప్రయాణమైనారు.</

జనకుని ఆహ్వానం

యాగం ముగిసింది. రుషులు, మునులు విశ్వామిత్రుని దగ్గర నెలవు తీసుకొని వెళ్ళిపోతూ, శ్రీరామ లక్ష్మణులను ఆశీర్వదించారు. ఒకనాడు ఆ రాజర్షి వారిరువురికి ముఖ్యమైన రాజనీతిని, నిత్య, నైమిత్తిక క్రియాకలాపాల ధర్మ సూక్ష్మాన్ని వివరిస్తున్నాడు.

ఆ సమయంలో మిథిలానగరంనుంచి దూతవచ్చి జనకమహారాజు పంపిన లేఖను అందించాడు. విశ్వామిత్రుడు దానిని లక్ష్మణునకు యిచ్చి చదవమన్నాడు. ఆ లేఖలో యిలా వుంది.

రాజర్షీ! మీకిదే మా ప్రణామాంజలి. త్రికాలవేదులైన మీకు మా మిథిలా నగరం ఆహ్వానం పలుకుతున్నది. మా అమ్మాయి సీతాదేవి స్వయంవరాన్ని ప్రకటించినాము. మా పూర్వీకుల నుండి మా యింట పూజలందుకొంటున్న శివ ధనుస్సును యెక్కు పెట్టగల ధీరునకు మా జానకినిచ్చి వివాహం చేయ సంకల్పించి నాను. ఆ శుభముహూర్తమునకు మీరు మీ శిష్యపరివారంతో మిథిలా నగరానికి విజయం చేయగలరు. ఇదే మా ఆహ్వానం.”

భవదీయుడు

జనకమహారాజు

లేఖ చదివి లక్ష్మణుడు ప్రక్కనుంచాడు. విశ్వామిత్రుడు ఊణకాలం కన్నులు మూసుకొని యేదియో ఆలోచించినాడు. తర్వాత రామలక్ష్మణులను వెంట బెట్టుకొని మిథిలకు పయనమైనాడు. మార్గంలో యెన్నో సరస్సులు దాటారు. కొండలు ఎక్కారు అడవిమార్గాలు నడిచి వెళ్ళారు.

శాప విమోచనం</

వుంది. రాముడు నడుస్తూ ఆ రాతిపై కాలుంచాడు. మరునిమిషంలోనే ఆ రాయి ఒక స్త్రీగా మారినది.

రాముడు ఆశ్చర్యపోయాడు. ఆ స్త్రీ అతనికి నమస్కరించింది. తనకు శాపవిమోచనం కలిగించిన శ్రీరామచంద్రునకు సకల కళ్యాణాలు జరగాలని ఆశీర్వాదించినది. ఆమె అహల్య.

అపై రాముడు ఆమె గురించి విశ్వామిత్రుని ప్రశ్నించాడు. అప్పుడు ఆ రాజర్షి వారికి అహల్య కథను ఈ విధంగా చెప్పాడు.

బ్రహ్మ మానసపుత్రుడు అహలం. ఆమెను ఇంద్రుడు దేవలోకంలో వుండగానే మోహించాడు. అయితే కామమే ప్రవృత్తిగాగల ఇంద్రునకు బ్రహ్మ తన కుమార్తెనిచ్చి వివాహం చేయనన్నాడు. ఆ తర్వాత గౌతమ మహామునికి యిచ్చి అహల్యకు వివాహం చేశాడు.

అహల్యా. గౌతములు మున్యాశ్రమ పద్ధతి ప్రకారం జీవించసాగారు. వారి కాపురం హాయిగా సాగిపోతుంది. అయితే ఇంద్రునకు ఆమెపై మోహం పోలేదు.

అందుకని ఒకనాడు గౌతముడు ఇంటిలో లేని సమయంచూసి ఇంద్రుడు ఆ రుషి వేషం వేసుకొని అహల్య దగ్గరకు వచ్చాడు. తన భర్త అనుకొని ఆమె అతనికి వుపచారాలు చేసింది.

ఇద్దరూ కలిసి వుండగా గౌతముడు వచ్చాడు. పరిస్థితిని అర్థం చేసుకొన్నాడు. ఇంద్రునికి “వేయికళ్ళు ఒంటినిండా అంకురించాలని” శపించాడు. అహల్యను ‘రాయిగా’ మారిపొమ్మని శపించాడు. “రామపాదం సోకగానే మానవ శరీరం” వస్తుందని గౌతముడే అభయం యిచ్చాడు.

రామలక్ష్మణులు మునిని వెన్నంటి నడిచారు. ముగ్గురు అరణ్య వీధులు

దాటి, జనపదాలలో సంచరించి, మిథిలానగరం చేరారు.

విరిగిన విల్లు

మిథిలలో జనకమహారాజు విశ్వామిత్రునకు స్వాగత, సత్కారాలు చేశాడు. విడిది యేర్పాటు చేశాడు.

మరునాడు స్వయంవరం ఏర్పాటయింది. దేశదేశాల రాకుమారులు బారులుతీరి బంగారు గద్దెలపై కూర్చున్నారు. వారందరి యెదుట యెత్తయిన వేదికపై శివధనుస్సు ప్రకాశిస్తోంది.

“శివధనుస్సు యెక్కుపెట్టిన ధీరుని జానకీబాల పరిణయమాడుతుంది.” అని జనకమహారాజు ప్రకటించాడు.

తర్వాత ఎందరో రాజకుమారులు తమ భుజబలాన్ని ప్రదర్శించి— శివధనుస్సును యెక్కుపెట్టాలని ప్రయత్నించారు. కాని వారి బలం చాలలేదు. ధనుస్సును వారు యెత్తలేకపోయారు. ఓడిపోయి కూర్చున్నారు.

చివరకు విశ్వామిత్రుని అనుమతి తీసుకొని రాముడు శివధనుస్సును యెత్తాడు. నారిని వింటి కొమ్ముకు తగిలించబోయాడు. పురాతనమయిన ఆ విల్లు వంగక విరిగిపోయింది. శివధనుర్బంగంలో జానకీదేవి హృదయం ఝల్లుమంది. దేవతలు పుష్పవర్షం కురిపించారు. ఆమె వచ్చి రాముని మెడలో హారం వేసింది.

సీతా కళ్యాణం

గ్రహణం చేశారు. సీతాదేవి చేతిని నీలికమలంవంటి రామునిచేతిలో వుంచి జనకుడు యిలా అన్నాడు:

“ఇయం మమసుతా సీతా
సహధర్మచరీ తవ !
ప్రతిచ్ఛ చై నాం భద్రంతే
పాణీం గృహీష్వ పాణినా ॥
పతివ్రతా మహా భాగా
ఛాయేవానుగతా సదా!
ఇత్యుక్త్వా ప్రాక్షి పద్రాజ్ఞ
మంత్రపూతం జలం తదా॥”

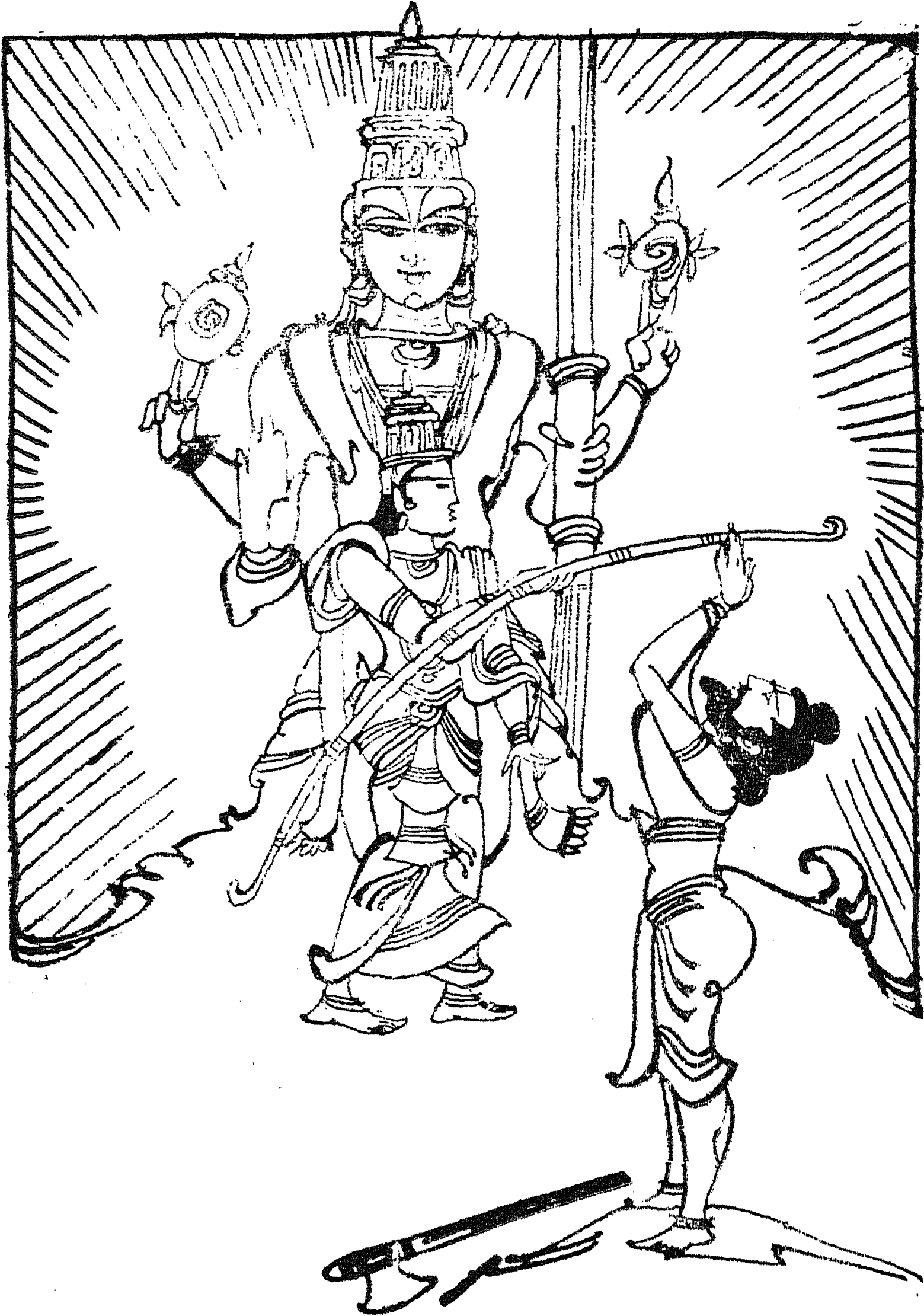
“శ్రీరామచంద్రా! ఈమె నా కుమార్తె సీత. భూయజ్ఞం చేస్తూ నాగలితో దున్నుతుండగా యీమె బంగారు పేటికలో దొరికింది. అందుకే సీత అని పేరు పెట్టాను. (సీత అంటే నాగటి చాలు అని అర్థం) జనకరాజు పుత్రిగా పెరిగింది కనుక జానకి అయింది. మిథిలాపుర యువరాణి కనుక మైథిలి అన్నారు.

ఈమెను నీకు భార్యగా అర్పిస్తున్నాను. పతివ్రతా లక్షణాలు మూర్తిభవించిన ఈ బాల నిన్ను నీడవలె వెన్నంటి వుంటుంది. పాణిని గ్రహించు.”

అని జనకుడు కన్యాదానం చేశాడు. దేవదుంధుభులు మ్రోగాయి. రాముడు సీతాదేవి మెడలో, లక్ష్మణుడు ఊర్మిక కంఠాన, భరతుడు మాండవి గళాన, శత్రుఘ్నుడు శ్రుతకిర్తి మెడలో మంగళసూత్రాలు కట్టారు.

సీతాకళ్యాణ వేడుకలతో మిథిలానగరం ఆనంద పరవశమైంది.

వైష్ణవ చాస

పరశురామ గర్భభంకం

పట్టుకొని పరశురాముడు వచ్చాడు. ఆయన కళ్ళు కోపంతో నిప్పులు రాలుస్తున్నాయి. ముఖం ఆగ్రహంతో యెర్రబడింది.

వెళ్ళివారందరూ నిలిచిపోయారు. అందరిలో భయం తాండవిస్తోంది. వారిని చూసి పరశురాముడు యిలా అన్నాడు:

“ఇరవై ఒక్కమారులు యీ భూమండలాన్ని చుట్టివచ్చి, దుష్ట క్షత్రియులను సంహరించిన పరశురాముడుండగా మరియొక రాముడా! ఎవడువాడు ప్రాణాలు కాపాడుకొనడానికై గాజులు తొడిగించుకొన్న దశరథుని కొడుకని విన్నాను;

పాతదై చివికిపోయిన శివధనుస్సును విరవడం ఘనత కాదు. ధైర్యం, ఘజబలం వున్నవాడయితే ఈ వైష్ణవచాపాన్ని ఎక్కుపెట్టాలి.”

పరశురాముని మాటలు విన్న రాముడు ముందుకువచ్చి చిరునవ్వు నవ్వి ఆ బాణం అందుకొన్నాడు. మరుక్షణంలో పరశురాముని దివ్యాక్షత తేజం, బ్రహ్మతేజం రాముడిలోనికి ప్రసరించాయి. పరశురామునికి జ్ఞానోదయం అయింది. రాముడు శ్రీమన్నారాయణావతారం అని గ్రహించిన పరశురాముడు తన అవతార ప్రయోజనం పూర్తి అయినదని నిర్ధారించుకొన్నాడు. రాముని స్తుతించి అడవులకు వెళ్ళిపోయాడు.

తరువాత అందరూ క్షేమంగా అయోధ్య చేరారు. అక్కడ దశరథ మహారాజు మహావైభవంగా విందులు చేయించాడు. పండిత నత్కారాలు చేయించాడు. నాలుగు వర్ణాలవారికి బట్టలు పెట్టించాడు.

నూతన వధూవరుల సందడిలో అంతఃపురం కలకలలా

